PEDAGOGIK TADQIQOTLAR JURNALI
ISSN: 3060-4923 Impact Factor –7,212

BOSHLANG‘ICH SINF O‘QUVCHILARIDA MANTIQIY FIKRLASHNI RIVOJLANTIRISHDA INTERFAOL METODLAR

Mamarayimova Umida Hakim qizi
Aktamova Sug‘diyona Asqar qizi
Toshkent Kimyo xalqaro universiteti
Samarqand filiali,
Boshlang‘ich ta’lim yo‘nalishi,
2-kurs, 253-guruh talabasi
https://doi.org/10.5281/zenodo.23384230

Annotatsiya: Ushbu maqolada boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining mantiqiy va mustaqil fikrlash qobiliyatlarini shakllantirishda interfaol metodlarning o‘rni va ahamiyati yoritilgan. Zamonaviy ta’lim tizimida o‘quvchilarga faqat tayyor bilimlarni berish emas, balki ularni tahlil qilish, taqqoslash va mantiqiy xulosalar chiqarishga o‘rgatish asosiy vazifa hisoblanadi. Maqolada dars jarayonida qo‘llanilishi mumkin bo‘lgan "Sinkveyn", "Insert", "Zinama-zina" kabi metodlar va ularning amaliy ahamiyati tahlil qilingan.

Kalit so‘zlar: boshlang‘ich ta’lim, mantiqiy fikrlash, interfaol metodlar, pedagogik texnologiyalar, motivatsiya, tahlil, zamonaviy dars .

KIRISH

Zamonaviy ta’lim taraqqiyoti o‘quvchilarning intellektual salohiyatini uzluksiz oshirib borishni talab etadi. Ayniqsa, boshlang‘ich sinf davri bolaning dunyoqarashi, xotirasi va mantiqiy fikrlashi poydevori qo‘yiladigan eng muhim bosqichdir. Inson hayoti davomida erishadigan muvaffaqiyatlarning asosi aynan 6-11 yosh oralig‘ida shakllanadi. Shu sababli, darslarni an’anaviy, ya’ni o‘qituvchining faqat ma’ruza qilishi shaklida emas, balki o‘quvchini faollashtiruvchi zamonaviy metodlar asosida tashkil etish bugungi kunning dolzarb vazifasidir.

ASOSIY QISM VA TAHLIL

Mantiqiy fikrlash — bu voqea va hodisalar o‘rtasidagi sabab-oqibat aloqalarini tushunish, ma’lumotlarni guruhlash, solishtirish va to‘g‘ri qaror qabul qilish qobiliyatidir. Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida bu qobiliyat ko‘rgazmali-obrazli xarakterga ega bo‘ladi. Ularda mavhum tushunchalardan ko‘ra, ko‘rib, ushlab yoki o‘yin orqali his qilib o‘rganish samaraliroq kechadi.

Interfaol metodlar o‘quvchini darsning markaziga olib chiqadi. Quyida boshlang‘ich sinflarda mantiqiy fikrlashni o‘stirishda eng yuqori samara beradigan bir nechta metodlarni ko‘rib chiqamiz:

1. Kognitiv topshiriqlar va topishmoqlar" metodi. Matematika va ona tili darslarida oddiy misollardan tashqari, hayotiy mantiqqa asoslangan muammoli vaziyatlar yaratiladi. Masalan: "Savatda 5 ta olma bor. 5 ta bolaga bittadan olma berildi, lekin savatda bitta olma qoldi. Bu qanday sodir bo‘ldi?" kabi savollar bolani chuqur va g‘ayrioddiy fikrlashga majbur qiladi.

2. "Sinkveyn" (Beshlik) metodi. Bu metod o‘quvchining so‘z boyligini oshirish bilan birga, narsa va hodisalarni mantiqiy tizimga solishni o‘rgatadi. Masalan, "Kitob" so‘zi uchun:

- 1. Ot: Kitob.
- 2. Sifat: Qiziqarli, bilimdon.
- 3. Fe’l: O‘qitadi, o‘rgatadi, yoritadi.
- 4. Gap: Kitob — bilim manbai.
- 5. Sinonim: Do‘st.

2. "Venn diagrammasi". Ikki yoki undan ortiq tushunchalarni taqqoslash uchun eng qulay mantiqiy usul. Masalan, "Yovvoyi va uy hayvonlari" yoki "Kuz va Bahor" fasllarini solishtirish orqali o‘quvchilar o‘xshash va farqli jihatlarni ajratishni o‘rganadilar. Bu jarayon analiz va sintez operatsiyalarini rivojlantiradi.

Pedagogik tajribalar shuni ko‘rsatadiki, haftada kamida ikki marta darslarda mantiqiy o‘yinlar va interfaol usullardan foydalanilganda, o‘quvchilarning fanlarni o‘zlashtirish koefficienti 15-20% ga oshadi. Eng muhimi, bolalarda "xato qilishdan qo‘rqish" to‘sig‘i yo‘qoladi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida mantiqiy fikrlashni shakllantirish darslarning qay darajada qiziqarli va interfaol tashkil etilishiga bog‘liq. Interfaol metodlar shunchaki dars o‘tish usuli emas, balki bolani kelajakda mustaqil qaror qabul qila oladigan, kreativ shaxs qilib tarbiyalash qurolidir. Boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining metodik mahoratini oshirish va darsliklarni interfaol mantiqiy topshiriqlar bilan boyitish ta’lim sifatini yangi bosqichga olib chiqadi.

Adabiyotlar ro‘yxati:

1. Yo‘ldoshev J.G‘., Usmonov S.A. Zamonaviy pedagogik texnologiyalarni amaliyotga joriy etish. - T.: Fan, 2008.
2. G‘afforova T. Boshlang‘ich sinflarda zamonaviy pedagogik texnologiyalar. - T.: Tafakkur, 2011.
3. Ishmuhamedov R., Abduqodirov A. Ta’limda innovatsion texnologiyalar. - T.: